

5770

	TASTE OF LIMMUD	

*Tora is de ziel in het lichaam van de joodse gemeenschap;
eenieder die kennis wil nemen van Tora is welkom met ons te leren.*

Sjabbat 17 oktober 2009 / 29 tisjri 5770
Sidra Beresjiet, Beresjiet [Genesis] 1:1-6:8
(Tanach blz. 3-12)
Haftara: Tehiliem [Psalm] 104:1-35
(Tanach blz. 1359-1361)

*Vertaling: Jaap Frank en Sabine Frank-Fiedler
Voor het origineel zie*

www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5769/Bereishit

BERESJIET

Sidra Beresjiet beschrijft de schepping van de wereld. We lezen over wat werd geschapen op elke van de zes scheppingsdagen en over de zevende dag die door God werd gezegend als een rustdag. Vervolgens lezen we het verhaal van Adam en Chava en, hoe zij door de slang verleid, Gods verbod veronachtzamen en uit Gan Eden worden gezet. Hoe uit Adam en Chava Kajin en Hevel worden geboren. En hoe Kajin, als Hevel's offer aan God wordt geaccepteerd maar het zijne niet, Hevel doodt. De sidra besluit met het in kaart brengen van de tien generaties van Adam tot Noach.

Beresjiet - Michael Wegler

Michael Wegler is de Executive Director van Melitz, een inofficieel leerhuis in Jeruzalem dat zich bezig houdt met pluralistisch joods onderwijs aan Israëliërs en Joden uit de diaspora. Michael neemt voor meer dan 25 jaar met regelmaat deel aan Limmud in Engeland.

De economische wereldcrisis, godsdienstfundamentalisme, voedselveiligheid en mensensmokkel zijn grote uitdagingen van onze wereld. Het is bijzonder te zien hoe de rabbijnen het verhaal van Kajin en Hevel uitlegden. Daaruit blijkt hoezeer zij de menselijke neiging begrepen om, ongeacht hun ogenschijnlijke verwantschap toch tot conflicten te vervallen.

De tekst uit Tanach prikkelt zowel de Rabbijnse als de seculiere uitleg, wat de meest recente vertalingen zoals die van de Amerikaanse *Jewish Publication Society* en de Nederlandse Tanach laten zien. Kort nadat God Hevels lamsoffer aanvaardt, maar Kajin's fruitoffer afwijst, lezen we: "Kajin zei tegen zijn broer Hevel... ° Toen ze daar waren, viel hij zijn broer aan en sloeg hem dood." (Beresjiet 4:8) (NB. *In de Tanach/NBV zijn hier woorden van Kajin toegevoegd: 'Laten we het veld in gaan.'* In de voetnoot -gemarkeerd door °- staat evenwel dat deze woorden in de Hebreeuwse tekst niet voorkomen. Daar blijft de vraag wat Kajin zei en dit is de reden voor de volgende uitleg. DL)

Wat precies zei Kajin tegen Hevel en hoe leidde dit gesprek tot zo'n extreem gewelddadig gedrag? De Tora zegt het ons niet. Sommigen suggereerden dat zij een conflict hadden over de beste manier om land te gebruiken, voor het fokken van vee of voor het kweken van gewassen. Louis Jacobs en anderen verwerpt deze gedachte omdat er geen indicaties zijn in Tanach dat zulke geschillen hebben bestaan in de cultuur van het oude Jisraëel.

De Midrasj biedt drie andere mogelijke redenen voor de ruzie. Ten eerste: het kan een conflict over land en bezit zijn geweest. Eén broer nam het onroerend goed, d.w.z. het land in bezit en de ander verwierf alle roerende goederen, te weten het vruchtgebruik van het land. De praktische onmogelijkheid van zo een scheiding moet wel in gewelddadigheid eindigen. De tweede midrasj zegt dat het gevecht erover ging op wiens land de Tempel zou worden gebouwd. Een derde visie duidt op een conflict over vrouwen. Wie zou de "eerste rechten" hebben op de tweelingzusters die gelijk met Hevel werden geboren?.

Maar laten we ons niet bezig houden met de anachronistische wijze waarop de midrasj teksten uitlegt. De midrasjim geven weliswaar commentaren op de Tora, maar veel meer geven deze commentaren inzichten in de wijze waarop de rabbijnen hun eigen samenleving zagen en de erfenis die zij over de generaties wilden doorgeven.

Het komt mij voor dat de rabbijnen krachtig willen beargumenteren dat het conflict van Kajin en Hevel als voorbeeld dient voor alle menselijke conflicten door de tijden heen. Soms gaat het om een ruzie tussen individuen of om een familieconflict en soms om een geschil tussen groepen. Ongeacht onze beste voornemens zullen in veel gevallen de economie, de godsdienst en seksualiteit ten grondslag liggen aan onze geschillen. We weten inmiddels allemaal dat het geloof een enorme kracht-ten-goede kan zijn maar ook heel sterk ten-kwade kan uitpakken.

In Kajin's geval is het bijzonder opmerkelijk dat God erop gebrand is hem te helpen om zich te beteren. Nadat Kajin zijn gewelddaad had begaan, merkt God hem met een teken om hem te beschermen in plaats van hem te schandmerken. Paradoxaal genoeg heeft ieder van ons, ondanks de aard van de intermenselijke conflicten, het vermogen tot berouw en verandering.

Een jaar of wat geleden hoorde ik Denis Prager zeggen "dat eigentijdse Joden (en anderen) zowel een gematigde vorm van geloof als een gematigd secularisme zouden moeten aanhangen". Elk uiterste is een recept voor conflicten. Het verhaal van Kajin en Hevel lijkt deze simpele en wijze benadering alleen maar te bevestigen.

Een andere invalshoek- Naomi Soetendorp

Verleiding- Nina Cassian

Vind je dat je leeft? Kijk, ik beloof je
dat je, voor de eerste keer, zult voelen
hoe je poriën happen als vissenmonden,
hoe je werkelijk zult horen
hoe je bloed golft door al zijn banen
en je het licht voelt ruisen over je netvlies
als de sleep van een avondjurk. Voor het eerst
voel je de zwaartekracht
als een doorn in je voet
en hoe je schouderbladen smarten
om de vleugels die ze missen.
Vind je dat je leeft? Ik beloof je
dat het stof oorverdovend op meubels zal vallen,
dat je zult voelen
hoe je wenkbrouwen twee spleten worden
en dat elke herinnering die je bezit
mét-en bĳ Beresjiet begint.

*(uit Call Yourself Alive, Forest Books, 1988) door Brenda Walker en
Andrea Deletant. Uit het Roemeens in het Engels vertaald.)*